
ZKRÁCENÁ KOMUNIKAČNÍ VERZE

Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR

1. aktualizace pro období 2021–2030

Samostatná příloha I

SOUHRNNÝ PŘEHLED K TÉMATU

**Legislativní zajištění adaptace ČR
na změnu klimatu**

Zpracovatelé zkrácené verze:

CI2, o. p. s. – Miroslav Lupač, Petr Pavelčík, Romana Březovská

Říjen 2022

Legislativní zajištění adaptace ČR na změnu klimatu

Pro zodpovědný přístup k adaptaci na změnu klimatu je důležité, aby se tomuto tématu věnovaly relevantní právní předpisy v dostatečném rozsahu a vzájemném souladu. Jaké platné právní předpisy s přímým či nepřímým vztahem k problematice adaptace na změnu klimatu máme?

Dva dokumenty zásadní pro všechny oblasti jsou:

- 1) **Státní politika životního prostředí ČR 2030** s výhledem do 2050 – společný vnitrostátní koncepční nástroj důležitý pro většinu tematických oblastí
- 2) **Taxonomie udržitelných ekonomických činností – klasifikace kritérií pro investice**

Jedná se o klasifikační systém využitelný pro definování ekonomických činností, které jsou plně environmentálně udržitelné. „Technicky“ se jedná o Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/852 ze dne 18. června 2020 o zřízení rámce pro usnadnění udržitelných investic a o změně nařízení (EU) 2019/2088. Aby mohla být činnost uznána za plně environmentálně udržitelnou, musí splňovat dvě podmínky:

- **zásadně přispět alespoň jednomu ze šesti cílů** – zmírňování změny klimatu; přizpůsobování se změně klimatu; udržitelné využívání a ochrana vodních a mořských zdrojů; přechod na oběhové hospodářství; prevence a omezování znečištění; ochrana a obnova biologické rozmanitosti a ekosystémů.
- **zásadně nepoškozovat environmentální cíle** (tzv. zásada zásadně neškodit – „Do No Significant Harm“).

Taxonomie má sloužit zejména k regulaci označování investic, finančních produktů a služeb za udržitelné či zelené. Tím se rovněž posílí transparentnost a důvěryhodnost činností. Tento univerzální klasifikační systém bude postupně využíván v unijních politikách a finančních nástrojích. Příkladem může být všeobecný závazek nefinancovat environmentálně škodlivé činnosti.

Jaké konkrétní dokumenty jsou zásadní pro jednotlivé tematické oblasti?

dokumenty, které jsou platné mezinárodně či v rámci Evropské unie

dokumenty, které jsou vnitrostátní a platí pro Českou republiku

další důležité informace

Lesní hospodářství

Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Přestože v roce 2019 došlo k přijetí dvou předpisů (zákony č. 90/2019 Sb. a č. 314/2019 Sb.), které provedly některé žádoucí změny v zákoně č. 289/1995 Sb., o lesích, a v zákoně č. 449/2001 Sb., o myslivosti, právní úprava lesního hospodaření a jeho vazby na mimoprodukční funkce lesa stále plně neodpovídá cílům Koncepte státní lesnické politiky do roku 2035 a potřebám efektivní adaptace těchto stěžejních ekosystémů na změnu klimatu.

Kromě dílčích změn lesního zákona a jeho prováděcích předpisů, resp. předpisů s ochranou lesů souvisejících, je do budoucna zamýšleno i vypracování zcela nového lesního zákona, který by stávající zákon z roku 1995 nahradil. Přijetí nového zákona by umožnilo komplexní změny právní úpravy (včetně nové kategorizace lesů lépe odpovídající jejich zamýšleným funkcím), které jsou z hlediska cílů Konceptu státní lesnické politiky do roku 2035 žádoucí.

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

→ **Je potřeba podporovat přírodě blízké způsoby obhospodařování lesů a plnit mimoprodukční funkce lesa.**

Do podzákoných předpisů bude navrženo doplnit zakotvení alternativní metody hospodářské úpravy pro bohatě strukturované lesy a regulaci odběru biomasy tak, aby nebyl ohrožen stav lesních ekosystémů a aby byly vyrovnaně plněny všechny funkce lesů a zajištěna schopnost lesů přizpůsobovat se změnám klimatu. Dále je žádoucí rozšířit možnosti kategorizace lesa zvláštního určení pro zajištění účelového hospodaření v lesích významných pro ochranu biologické rozmanitosti.

→ **Je potřeba řešit negativní vlivy zvěře na lesní ekosystém.**

Jedním z problémů českých lesů jsou rostoucí stavy spárkaté zvěře (například prase divoké, srnec obecný, jelen lesní apod.), které se projevují významnými škodami na lesích a mimo jiné ztěžují zalesňování kalamitních holin. V roce 2019 došlo k novelizaci zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti přijetím zákona č. 314/2019. Tato novela vytváří předpoklady pro odvozování výše lovu od stavu lesního ekosystému.

Ostatní témata k řešení:

→ **změna výpočtu poplatku za odnětí pozemku plnění funkcí lesa**, která zohlední celospolečenský význam lesů; → **scelování rozdrobených lesních pozemků pro účelné lesní hospodaření**; → **podpora sdružování drobných vlastníků lesů pro účinnější uplatňování žádoucích způsobů hospodaření.**

Zemědělství

Zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Z hlediska působnosti ústředních orgánů je tato oblast rozdělena mezi dvě hlavní ministerstva – Ministerstvo zemědělství (státní správa pro zemědělství) a Ministerstvo životního prostředí (státní správa ochrany zemědělské půdy a ochrany přírody a krajiny). Platná právní úprava částečně zohledňuje potřebu adaptace zemědělského sektoru na změnu klimatu (např. prostřednictvím dotačních nástrojů), stále však zůstává orientována primárně produkčně a zcela nezajišťuje dlouhodobou ochranu zemědělské půdy a plnění jejích mimoprodukčních funkcí. Do budoucna je tak nezbytné legislativně zajistit vyšší stupeň ochrany zemědělské půdy a nastavit podmínky výkonu zemědělské činnosti tak, aby byla zachována její rentabilita a udržitelnost a zároveň bylo zajištěno dlouhodobé plnění jejích mimoprodukčních funkcí, resp. mimoprodukčních služeb dotčených ekosystémů.

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

→ **Je potřeba chránit zemědělskou půdu před erozí.**

Jedním ze stěžejních problémů zemědělské půdy v ČR je její ohrožení vodní a větrnou erozí, které bude s postupující změnou klimatu dále narůstat. Jako zásadní nedostatek platné právní úpravy se proto jeví absence tzv. protierozní vyhlášky, řešící mj. nápravu případného erozního ohrožení půdy.

Projevům eroze též často napomáhá struktura krajiny určovaná příliš velkými půdními bloky a rostlinná výroba zaměřená v řadě oblastí výhradně na tržně nejzajímavější plodiny. Platná právní úprava neumožňuje toto často nevhodné zemědělské hospodaření účinně řešit. Standardy Dobrého zemědělského a environmentálního stavu půdy nejsou obecně závazné a uložení změny kultury vlastníku (či pachtýři) zemědělské půdy orgánem ochrany zemědělského půdního fondu již není možné.

→ **Je potřeba zpřísnit podmínky odnímání zemědělské půdy pro účely „bez vegetačního krytu“ (zastavěné a ostatní plochy).**

Celková výměra zemědělské půdy v ČR se neustále snižuje a regulatorní nástroje nedokážou úbytku zemědělské půdy účinně bránit. Co s tím? V rámci adaptace na změnu klimatu je třeba posílit právní ochranu zemědělské půdy, a to již ve fázi územního plánování.

→ **Je potřeba provázat poskytování finanční podpory v zemědělství s realizací adaptačních opatření na změnu klimatu.**

Nová pravidla poskytování finančních podpor v zemědělství na národní úrovni, která budou navázána na novou Společnou zemědělskou politiku EU, by měla v maximální míře zvýhodňovat zemědělce, kteří budou realizovat adaptační opatření a posilovat plnění mimoprodukčních funkcí zemědělské půdy.

Další témata, která je potřebné řešit:

→ provázání poskytování finančních podpor v zemědělství s realizací adaptačních opatření na změnu klimatu; → zvyšování obsahu organické hmoty v půdě; → zpřehlednění právní úpravy pozemkových

úprav vč. důrazu na celospolečenské funkce krajiny; → zefektivnění právní úpravy vodohospodářských meliorací zemědělských pozemků pro zajištění správy a rozvoje melioračních systémů v krajině.

Vodní režim v krajině a vodní hospodářství

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky (rámcová směrnice o vodách)

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik

Směrnice Rady 91/271/EHS ze dne 21. května 1991 o čištění městských odpadních vod

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské stráž, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů (zákon o rybářství), ve znění pozdějších předpisů

!

Platná právní úprava zohledňuje rizika vyplývající ze změny klimatu pro oblast vodního režimu v krajině a vodního hospodářství pouze částečně, byť v posledních letech došlo k několika důležitým legislativním změnám. I po přijetí významné novely vodního zákona z r. 2020, zaměřené např. na zvládání sucha a nedostatku vody, zůstává značný prostor pro zkvalitnění právní úpravy, konkrétně zejména v oblasti ochrany vodních zdrojů, zadržování vody v krajině a udržitelného hospodaření se srážkovou vodou.

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

→ **Je potřeba přijmout prováděcí předpis týkající se minimálního zůstatkového průtoku.**

Vzhledem k významu ekologických funkcí povrchových vod je v rámci adaptačních opatření důležité upravit pravidla pro stanovování minimálního zůstatkového průtoku ve vodních tocích v rámci povolování nakládání s vodami. Platná Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky z roku 2017 počítá v tomto směru s přijetím nového nařízení vlády, což se dosud nestalo.

→ **Podpora obnovy přirozených koryt drobných vodních toků.**

Jedním ze způsobů podpory retenčních schopností volné krajiny je obnova přirozených koryt drobných vodních toků. Platná právní úprava se však nevěnuje odstraňování nefunkčních vodních děl, jejichž vlastník není znám nebo je nečinný; řešena není ani náprava drobných vodních toků (zejména v lesích),

jejichž dříve provedené úpravy nejsou stavbami (jedná se o koryta narovnaná, zahloubená, neopevňená a následně erodovaná) a ustanovení o odstraňování vodních děl pro ně tedy nelze použít.

→ **Podpora udržitelného hospodaření se srážkovými vodami v urbanizované krajině/sídlech.**

V současné době platí nerovné a nemotivující podmínky v oblasti hospodaření s dešťovými vodami. Odvádění srážkových vod tak není ekologicky ani ekonomicky udržitelné v podmínkách predikovaných změn klimatu. Příčinou jsou četné zákonné výjimky na platby za odvádění srážkových vod, což zkresluje hodnotu vody. V souvislosti se zaváděním účinného hospodaření s dešťovými vodami zahraniční zkušenosti svědčí o zásadním impulzu zpoplatnění odvádění dešťových vod do kanalizace ze všech staveb bez výjimek.

Udržitelné hospodaření se srážkovými vodami by dále mělo být podpořeno revizí vyhlášky č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon o vodovodech a kanalizacích.

Další témata, která je potřebné řešit:

→ prováděcí předpis týkající se možnosti využití užitkové vody (potřebný v návaznosti na účinné znění zákona o veřejném zdraví); → právní úprava chráněných oblastí přirozené akumulace vod; → posílení retenční funkce krajiny ve vodním zákoně (plošné zadržování srážkové vody v krajině; → motivace k efektivnímu hospodaření s vodou v domácnostech; → důslednější ochrana vodních poměrů prostřednictvím povinností uložených osobám hospodařícím na půdě (nejen vlastníkům dle současného znění vodního zákona); → právní zakotvení opatření reagujících na mimořádné události a krizové situace vyvolané stavem nedostatku vody; → omezení využívání podzemních vod na závlahu a chlazení (současná výše poplatků stanovených vodním zákonem za odběr podzemní vody významně upřednostňuje využívání podzemních vod před vodami povrchovými).

Biodiverzita a ekosystémové služby

Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o ochraně přírody a krajiny obsahuje řadu nástrojů, které cílí na zachování nebo obnovení přírodě blízkého stavu jednotlivých částí přírody, a tím zároveň přispívají ke zvyšování schopnosti krajiny umět se přizpůsobit na změnu klimatu. V rámci přípravy jakýchkoli právních předpisů je proto třeba důsledně prověřovat, a pokud možno eliminovat dopady nově navrhovaných změn na přírodu a krajinu, zachovat váhu ochrany přírody a krajiny ve veřejném zájmu a vnitřní integritu zákona. Dílčí nástroje obsažené v zákoně je pak možné posílit, aby lépe odpovídaly potřebám adaptace.

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

→ Je potřeba posílit ochranu dřevin rostoucích mimo les.

Dřeviny (stromy, keře) rostoucí mimo pozemky určené k plnění funkcí lesa hrají z hlediska adaptace na změny klimatu stěžejní roli, a to jak v sídlech, tak ve volné krajině. Právní úprava ochrany dřevin rostoucích mimo les v zákoně o ochraně přírody a krajiny v tomto směru vykazuje některé nedostatky, např. nelze uložit náhradní výsadbu ani v rámci tzv. oznamovacího režimu či absence zákona, který by umožnil ukládání odvodů za (povolené i protiprávní) kacení.

→ Je potřeba zajistit migrační prostupnost krajiny a vodních toků.

Ochranu migrační prostupnosti krajiny je nutné posílit nejen v samotné právní úpravě ochrany přírody a krajiny, ale také v rámci územního plánování, projektování dopravních staveb a procesu posuzování vlivů na životní prostředí. V tomto ohledu je žádoucí vhodně definovat, plánovat a rozvíjet koncept zelené infrastruktury jakožto integrovaný nástroj ochrany přírodních a přírodě blízkých prvků v krajině.

→ Je potřeba regulovat koncentraci osob a staveb/zařízení v přírodně cenných územích.

Dalším významným problémem s přímými i nepřímými dopady na přírodní a krajinné hodnoty je výrazný nárůst počtu turistů v posledních dekádách vytvářející zvyšující se tlak na životní prostředí hlavně ve zvláště chráněných územích. Konkrétně se například zvyšuje plocha lyžařských center, což zvyšuje nároky na umělé zasněžování sjezdovek, které vyžaduje výrazné odběry povrchové vody. Lze předpokládat, že do budoucna tlak na turistické a volnočasové využívání přírodně cenných území ještě poroste, a proto je potřeba zajistit účinný management návštěvnosti a cestovního ruchu zejména ve velkoplošných zvláště chráněných územích (národní parky, chráněné krajinné oblasti).

Další témata, která je potřebné řešit:

- postavení orgánů ochrany přírody v rozhodovacích procesech (jejich pravomoci jsou významné pro účinnou adaptaci krajiny);
- stanovení podrobnějších pravidel ochrany před šířením a zavlečením invazních nepůvodních druhů (pro ČR povinná v návaznosti na příslušnou unijní legislativu);
- zajištění reprezentativní soustavy efektivně řízených zvláště chráněných území;
- posílení zvláštní druhové ochrany s důrazem na ochranu biotopů.

Zdraví a hygiena

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- ! Platná právní úprava nevyžaduje zásadní změny, je v ní však třeba posílit opatření zaměřená na prevenci souvisejících dopadů změny klimatu na lidské zdraví a připravenost zdravotnické a kritické infrastruktury na mimořádné situace vyvolané projevy změny klimatu. Jedná se o ohrožení dodávek pitné vody a snazší kontaminaci zdrojů vody v období dlouhodobého sucha a snížených průtoků, šíření nepůvodních a častější výskyt původních druhů hmyzu, které jsou přenašeči nemocí přenosných na člověka (komáři, klíšťata). Negativní dopady na lidské zdraví lze očekávat i v souvislosti se zvýšením prašnosti v důsledku dlouhodobého sucha a prodloužením pylové sezony.

- ! Mimořádné události související s projevy změn klimatu (povodně, požáry, extrémní vítr) zvyšují riziko úrazů a úmrtí a působí psychický stres, který se výrazně podílí na zhoršení kvality života obyvatel. Z hlediska ochrany zdraví jsou dopady změny klimatu ohroženy zejména zranitelné skupiny obyvatel, jako jsou senioři, malé děti či chronicky nemocní, a to zejména ve větších sídlech.

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

→ **Je potřeba zohlednit rizika v oblasti zásobování pitnou vodou.**

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 o jakosti vody určené k lidské spotřebě požaduje, aby posouzení rizik systému zásobování vodou mimo jiné „*identifikovalo nebezpečí a nebezpečné události v systému zásobování vodou a zahrnovalo posouzení rizik, která by tyto nebezpečí a nebezpečné události mohly představovat pro lidské zdraví při užití vody určené k lidské spotřebě*“. To se týká také zohlednění rizik vyplývajících ze změny klimatu. Bylo by proto vhodné tento požadavek doplnit do českého zákona o ochraně veřejného zdraví.

→ **Dále je potřebné řešit adaptaci lidských sídel na změnu klimatu** (rozebráno v další části „Urbanizovaná krajina“).

Urbanizovaná krajina

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů

- ! Územní plánování a stavební řád mohou optimalizovat organizační uspořádání a stavebně-technické parametry urbanizovaných území, avšak platná právní úprava dosud nezohledňuje dostatečně potřebu adaptace sídel na prognózovanou změnu klimatu. Stavební zákon a jeho prováděcí předpisy dostatečně nezohledňují změnu klimatu. Záměrem by mělo být, aby rozsah negativních vlivů změny klimatu na život lidí a stabilitu krajiny byl co nejmenší, ale současná legislativní pravidla nepovažují reakci na změnu klimatu za prioritu. Změnami právní úpravy je třeba promítnout adaptaci na změnu klimatu do cílů územního plánování, zajistit vytváření prvků sídelní zelené infrastruktury a podpořit vhodné úpravy staveb a udržitelné hospodaření s dešťovou vodou. V souvislosti s přijetím nového stavebního zákona a jeho zaváděním do praxe je též třeba zajistit, že nedojde k oslabení existujících nástrojů umožňujících realizovat opatření v oblasti adaptace na změnu klimatu, ale naopak k jejich posílení.

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

→ **Je potřeba zařadit úkoly v oblasti adaptace mezi cíle územního plánování.**

V procesu přizpůsobení se změně klimatu hraje územní plánování významnou koordinační roli. Rozhodující význam pro naplnění úkolů a cílů územního plánování mají podklady pro územní plánování, za jejichž poskytování a pořizování nesou odpovědnost zejména příslušné orgány veřejné správy, ale

také jimi zřízené právnické osoby a vlastníci dopravní a technické infrastruktury. Cíle a úkoly územního plánování uvádí zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon (§ 18–19). Mezi cíli je vytváření předpokladů zmíněn udržitelný rozvoj území, ale role územního plánování v oblasti adaptace na změnu klimatu ani přes jeho zásadní význam uvedena není. Proto by bylo vhodné úkoly v tomto směru do zákona doplnit.

→ **Je potřeba posílit roli regulačních plánů.**

Město lze zahušťovat jen do určitého bodu, poté začíná vznikat nepříjemný, přehuštěný a dopravně přetížený prostor, v němž roste dopravní a tepelná zátěž města. Z toho důvodu se jeví jako nutná podrobnější regulace jednotlivých lokalit. Bylo by proto vhodné soustavnou metodickou činností objasnit všechny možnosti regulačních plánů a podpořit jejich pořizování tak, aby byly účinným a aktivně využívaným nástrojem v územním plánování, a to i ve vztahu k adaptaci sídel na změnu klimatu a hospodaření s vodou, včetně možných regulativů podporujících instalace vegetačních střešních či fasád pro některé typy budov, zejména novostaveb.

→ **Je potřeba posílit využívání ekonomických nástrojů v plánování sídel.**

Ekonomické nástroje jako účinný způsob motivace k určitému jednání, v tomto případě využívání území, jsou uplatňovány jen omezeně (odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, poplatky za odnětí pozemků pro plnění funkcí lesa). Do právní úpravy by bylo vhodné začlenit další ekonomické nástroje, které podpoří způsoby využití ploch v urbánním a suburbánním prostoru žádoucí z hlediska adaptace na změnu klimatu. Příkladem může být progresivní zdanění zastavitelných pozemků držených ke spekulativním účelům (což vytváří tlak na vymezování dalších zastavitelných ploch v dosud nezastavěném území) či po vzoru Rakouska finanční podpora řízené retence povodňových vln na zemědělské půdě soukromých vlastníků.

Další témata, která je potřebné řešit:

→ zapracování zelené infrastruktury do nástrojů stavebního zákona (včetně jejího vymezování v rámci územně plánovací dokumentace); → vymezení pojmu systém sídelní zeleně a jeho funkcí; → posílení ochrany zeleně v zastavěném území, mimo jiné zajištěním přednostního využití brownfieldů pro výstavbu; → revize právní úpravy náhrad za změnu v území (pro omezení spekulativních či historicky nevhodně vymezených zastavitelných ploch); podpora připravenosti staveb na změnu klimatu; → zohlednění potřeby adaptace na změnu klimatu památkově chráněných sídel.

→ Relevantní z pohledu této kapitoly jsou i některé návrhy v kapitole Vodní režim v krajině a vodní hospodářství, zejména **podpora udržitelného hospodaření se srážkovými vodami**.

Cestovní ruch

Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů

!

Platná právní úprava vztahující se k cestovnímu ruchu souvislost tohoto odvětví a změn klimatu nijak nereflektuje. To souvisí s průřezovým charakterem odvětví cestovního ruchu. Existující právní úprava je obecná a týká se i podnikatelů ve službách cestovního ruchu, není proto nutné pro odvětví cestovního ruchu vytvářet specifickou legislativu ve smyslu reflexe změny klimatu.

- ! Změna klimatu cestovní ruch významně ovlivní, zejména u činností vázaných na sněhovou pokrývku, šířeji na množství a kvalitu povrchové vody obecně. Se zvýšením průměrné teploty a počtu dnů bez srážek lze očekávat vyšší celkové množství a koncentraci turistů v některých lokalitách, což může vést ke střetům s jinými veřejnými zájmy, zejména ochranou přírody a pohodou bydlení místních obyvatel. Ve věci adaptace tohoto odvětví na změnu klimatu tak poroste potřeba dalšího rozvoje destinačního managementu, respektive efektivního usměrňování návštěvnosti tak, aby cestovní ruch byl udržitelný, tedy nenarušoval přírodní, kulturní a sociální prostředí.

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

Témata k řešení dosud nejsou identifikována natolik přesně, aby bylo možné navrhnout změny právní úpravy. Je však třeba zamyslet se minimálně nad nástroji pro → **usměrňování cestovního ruchu ve zvláště chráněných územích**. Účinné znění zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, umožňuje orgánu ochrany přírody omezit nebo zakázat přístup veřejnosti do vymezených území v případě, že hrozí jejich poškození, zejména nadměrnou návštěvností, a to formou opatření obecné povahy. Takové omezení lze přijmout pro území národních parků, národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a první zónu chráněných krajinných oblastí.

Vzhledem ke skutečnosti, že nadměrný cestovní ruch může být faktorem oslabujícím schopnost ekosystémů adaptovat se na změny klimatu, je vhodné rozvíjet nástroje destinačního managementu, respektive usměrňování návštěvnosti ve všech kategoriích zvláště chráněných území. Důležité je nabízet i alternativní cíle, které jsou z pohledu ochrany přírody méně rizikové. Pro kritické situace je vhodné upravit způsob (proces) stanovení omezení návštěvnosti tak, aby příslušné orgány mohly reagovat na situace, které z hlediska zájmů ochrany přírody nesnesou odkladu. Inspiraci je možné hledat například v zákoně č. 289/1995 Sb., o lesích (možnost dočasně omezit nebo vyloučit vstup veřejnosti do lesa formou opatření obecné povahy, hrozí-li bezprostřední ohrožení lesa nebo zdraví nebo bezpečnosti osob).

Průmysl a energetika

Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

!

Právní úprava výslovně, i když omezeně, věnuje pozornost otázce zranitelnosti záměrů (včetně záměrů průmyslových a energetických) v zákoně č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí; další právní předpisy se na ni nezaměřují. Úkoly vytyčené pro sektory průmyslu a energetiky v Národním akčním plánu adaptace na změnu klimatu z roku 2015 jsou však dle jejího vyhodnocení z převážné části (s)plněny, zásadní změny právní úpravy se proto nejeví jako nutné.

- ! Dopady změny klimatu na odvětví průmyslu a energetiky mohou být zásadní, lišit se budou podle regionu a dotčené činnosti. Problémy mohou představovat zejména dlouhodobé sucho a s ním související nedostatek vody, která je zásadní pro řadu průmyslových činností stejně jako pro výrobu elektřiny, a rostoucí teploty, které zvyšují nároky na chlazení technologických procesů.

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

Z analytické části návrhu Národní adaptační strategie nevyplývají specifické problémy právní úpravy v sektorech průmyslu a energetiky. Jako vhodné se však jeví rozšíření pozornosti věnované → **zranitelnosti vůči změně klimatu a posilování resilience vůči jejím projevům v procesu posuzování vlivů na životní prostředí**. Dalším dosud neřešeným tématem je **začlenění rizik vyplývajících ze zranitelnosti** vůči dopadům změny klimatu **do nástrojů zaměřených na prevenci závažných havárií** ve smyslu zákona č. 224/2015 Sb., o prevenci závažných havárií.

Doprava

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 266/1994 Sb., o drahách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 114/1995 Sb., o vnitrozemské plavbě, ve znění pozdějších předpisů

- ! Potřeba adaptačních opatření v dopravě je s ohledem na výše uvedené menší než ve většině ostatních oblastí analyzovaných v této studii. Zásadní změny relevantní právní úpravy se nejeví jako nutné.

- ! V oblasti dopravy je dopady změny klimatu nejvýznamněji ohrožena lodní doprava, neboť z důvodu dlouhodobého sucha klesá splavnost vodních toků. Možnost adaptace na tento konkrétní dopad změny klimatu je však omezená. Dopady na jiné druhy dopravy spočívají zejména ve zvýšených nákladech na údržbu a opravy infrastruktury kvůli častějším dlouhodobým projevům změny klimatu (rostoucí teploty, dlouhodobé sucho) a intenzitou s nimi spojených mimořádných událostí (požáry, povodně, přívalové srážky).

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

→ **Výsadba a výběr dřevin ve vhodné vzdálenosti podél silnic a železnic**. Jde o specifický problém, ale současně také jedno z adaptačních opatření. Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR z roku 2015 vytyčila jako adaptační opatření v dopravě také výsadbu dřevin a křovin podél silnic a železnic za účelem jejich zastínění. V Národním akčním plánu adaptace na změnu klimatu z roku 2015 však byla úkolům souvisejícím s tímto opatřením přidělena nižší priorita a dosud nebyly odpovídajícím způsobem splněny. Právní úprava věnuje pozornost otázce kácení silniční vegetace (§ 15 zák. č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích) a kácení dřevin v okolí dráhy (§ 8 odst. 2 zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, a § 56a odst. 2 zák. č. 266/1994 Sb., o drahách), nikoliv však jejich

výsadbě. Do budoucna by proto bylo vhodné do právní úpravy doplnit nástroje, které zajistí, že dřeviny budou ve vhodné vzdálenosti podél silnic a železnic též systematicky vysazovány.

Kulturní dědictví

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (*Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage*, UNESCO, Paříž 1979)

Evropská úmluva o ochraně archeologického dědictví (*European Convention on the Protection of the Archaeological Heritage*, Valletta 1992)

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

Základní právní předpis v oblasti kulturního dědictví – zákon o státní památkové péči – nevěnuje otázkám ochrany kulturních památek v souvislosti s dopady změny klimatu pozornost. Výslovně je kulturní dědictví zmíněno pouze u zvládání povodňových rizik (zákon o vodách), naopak v zákoně o požární ochraně obdobná úprava chybí.

Dopady změny klimatu mohou představovat závažné riziko pro uchování kulturního dědictví ČR ve venkovní krajině, a to jak v jeho přírodní složce (ohrožení parků a zahrad dlouhodobým suchem a vysokými teplotami), tak ve složce stavební (narušení fasád, poškození pilotových základů staveb v důsledku vysychání). Všechny druhy kulturního dědictví pak mohou být ohroženy v důsledku mimořádných událostí spojených s dopady změny klimatu (povodně, požáry).

O jakých dílčích tématech je důležité v této souvislosti vědět?

Témata k řešení dosud nejsou identifikována natolik přesně, aby bylo možné navrhnout změny právní úpravy. Dílčí nedostatek právní úpravy lze nalézt v oblasti → **požární ochrany památkově chráněných objektů**. Zpráva o stavu požární ochrany kulturního dědictví za období 2015–2019 upozorňuje na skutečnost, že zákon o požární ochraně neobsahuje žádné zvláštní ustanovení pro památkově chráněné objekty, které by zohlednilo jejich výjimečný charakter, a navrhuje právní úpravu v tomto směru změnit.

Bezpečné prostředí

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 1313/2013/EU ze dne 17. prosince 2013 o mechanismu civilní ochrany Unie

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Právní úprava v této oblasti řeší prevenci mimořádných událostí spojených s projevy změny klimatu, dále aktivní připravenost a odpovídající odezvu relevantních aktérů v případě těchto událostí s cílem minimalizovat ztráty na chráněných hodnotách. Právní úprava v zásadě odpovídá potřebám (většina úkolů stanovených pro tuto oblast v Národním akčním plánu adaptace na změnu klimatu z roku 2017 byla splněna), žádoucí změny a doplnění se týkají dílčích aspektů problematiky.

ZDROJOVÉ DOKUMENTY

Zkrácená komunikační verze Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, 1. aktualizace pro období 2021–2030

Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR, 1. aktualizace pro období 2021–2030 (oblast legislativy je podrobně analyzována na str. 114–144)